

Hol á svullin?:

Málið føroyskt og ikki danskt studentsprógv

Nýtt álit um støðuna hjá føroyskum í studentaskúlanum og HF-skeiðunum

Í hesum døgum kemur út eitt álit um ta støðu, føroyskt mál og føroysk mentan hevur í studentaskúlanum og HF-skeiðunum í Føroyum. Álitid er gjørt av eini nevnd, ið landsskúlastjórin, Hentzar Ellingsgaard, setti í september 1988. Í nevndini eru studentaskúlalærararnir Anfinnur Skaale, Pól Jespersen, Jógvan Mørkøre, Ann Ellefsen og Jonhard Mikkelsen, ið er formaður.

Uppgávan, nevndin fekk, var at lýsa verandi støðu og gera eitt álit um, hvør henda støða skal vera í framtíðini. Úrslitið er ein spennandi lesnaður við sera friskum dámi, har málspurningarnir verða viðgjórdir á óvanliga avgjörðan hátt.

Álitid feruttan iva at elva til kjak um føroyskt og støðu tess yvirhøvur. Tað kann lesast sum ein mentanarlig gjøgnumgongd av málstøðuni, valdað hevur í føroysku studentaskúlanum og HF-skeiðunum. Ongin roynd verður gjord til at krógva teir «viðkvomu» spurningarnar ella balla teir inn í tað slag av turrisligum og ógreiðum kansellistili, ið ofta eyðkennir slikar almennar frágriðingar. Ti kan álitid lesast av einum og hvørjum, eisini teimum, ið hava onnur sjónarmið.

Flestu størri fjølmiðlarnir í Føroyum hava longu viðgjørt álitid væl og virðiliga. Eitt undantak er kortini: Sjónvarp Føroya tók málið knappliga av

skránni uttan at greiða hyggjarunum frá, hvi tað varð gjørt. Ístaðin hevði sjónvarpið eina sending um eitt nógv minni kontroversielt evni: Sir Frederic Mason í Føroyum.

Óheppin ringrás

Niðurstøðan í álitinum er tann, at ein óheppin ringrás riður skúlanum sum ein marra. Tað krevur nógv at bróta hesa ringrás. Í fyrsta lagi nýhugsan ella kanska rættari: mentanarkollvelting. Sagt verður m.a.:

»Av føroysku lærarunum verður kravt, at teir ásanna, at teirra lutur hevur ligið eftir, tá avkoloniseringin skuldi ferast á mál í skúlaverkinum.

Og at teir nú bróta upp um armar uttan at skeita til møgular misskiljingar millum dansku starvsfelagarnar.

Samstundis er kravið, at teir duga at skilja millum persónsjagstrandi fremmandahatur og tjóðskaparliga tilvitsku.

Av dansku lærarunum verður ikki minni kravt. Av teimum verður kravt, at teir skilja, at mentan og móðurmál teirra hevur havt og framvegis hevur ein kúgandi leiklut í føroyska samfelagnum. Tey, ið skilja hetta og tiskil verða før fyrri at sleppa danska skúlanum sum fyrmynd, skuldu ikki fingið trupulleikar. Serstakliga ikki tey, ið leggja seg eftir føroyskum og stuðla royndunum at skapa føroyskar útbúgv-

ingar. Verri er við teimum, ið eru so fastgrógvn í hástóra harrahugburðinum við myndini av sær sjálvum við eini sivilisatoriskari miðsion millum ómendað innfødd. — »Her lades alt háð ude.«

Av fyrisingini verður kravd ein umlegging av umsitingarligum vanum. At litid verður sær sjálvum og fakbólkunum — ella lærugreinafelegum — meira til, heldur enn at spyrja um lov í Keypmannahavn, hvørja ferð okkurt ivamál stingur seg upp.

Av politikarunum verður kravt, at teir fara at hugsa útbúgvingarpolitiskt. At teir ásanna, at Føroyar eru sjálvstøðugt samfelag, ið krevur serstaka útbúgving, og at tað ikki er nógv mikið at

